

Pædagogisk arbejdsgrundlag og pædagogisk læreplan

Børnehuset Æblehaven - Et godt sted at gro

Æblehaven – et godt sted at gro

Forord

Sammen med den styrkede pædagogiske læreplans fælles pædagogiske grundlag og læreplanstemaer udgør dette dokument Æblehavens arbejds- og styringsredskab, med overordnede mål, værdier og principper for pædagogikken og organisering af arbejdet med pædagogiske læreplaner.

Forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med den pædagogiske læreplan, ligesom bestyrelsen er med til at fastlægge institutionens pædagogiske principper og udvikling inden for de mål og rammer, der er fastsat i Dagtilbudsloven samt af Kommunalbestyrelsen på Frederiksberg.

Dokumentet indeholder en kort introduktion til de overordnede rammer: Dagtilbudsloven og Frederiksberg Kommunes pejlemærker for dagtilbud, samt en beskrivelse af Æblehavens visioner og arbejdsgrundlag, herunder vores definition af institutionens kerneopgave og det pædagogiske værdigrundlag. I forhold til organisering af arbejdet med pædagogiske læreplaner beskriver vi vores læringssyn og den konkrete procesmetode vi med en effektlogik anvender til at sikre planlægning, gennemførelse og evaluering af læreplansarbejdet. Desuden forklarer vi hvordan vi arbejder med nogle af læreplansblomstens elementer, fx hvordan arbejdet med et godt børnemiljø er en del af det pædagogiske læreplansarbejde samt hvilke tiltag der gøres for at sikre at også udsatte børn inkluderes i de pædagogiske læreplaner.

Æblehavens mål og værdier er i princippet varige eller flerårige, men er samtidig dynamiske og med afsæt i den virkelighed, det samfund og de mennesker der præger institutionen. Det være sig både børn, forældre, personale og ledelse.

Dette dokument evalueres og revideres én gang årligt af personale, ledelse og forældrebestyrelse.

De konkrete læreplansforløb med mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring samt de pædagogiske metoder og indsatser, der iværksættes for at nå målene, evalueres oftere. Små børn udvikler sig og lærer kontinuerligt. For at sikre at de pædagogiske læreplaner planlægges og gennemføres så der tages højde for børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og kompetencer, er det væsentligt at foretage løbende målfastlæggelse og evaluering. Derfor indeholder dette dokument ikke konkrete mål og metoder.

Dermed bliver de pædagogiske læreplaner et konkret pædagogisk arbejdsredskab, der systematisk og målrettet fremmer trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle Æblehavens børn. Planlægning og evaluering af de pædagogiske læreplansforløb vi gennemfører i løbet af året, offentliggøres på hjemmesiden og hænges op i institutionen, så de er tilgængelige for både børn, forældre og andre interesserede.

Indhold

Dagtilbudsloven og de seks læreplanstemaer

Pejlemærker: skoleparathed og livsduelighed

Æblehavens reflektive procesværktøj

Æblehavens kerneopgave, værdigrundlag og pædagogiske principper – koblet til det pædagogiske grundlag i dagtilbudsloven

Pædagogisk kvalitet i arbejdet med børnene

Kvalitet gennem medarbejdernes trivsel og kompetencer

Kvalitet i forældresamarbejdet (samarbejde om børns læring)

Æblehavens værdier, principper og daglige praksis

Dagtilbudslovens pædagogiske grundlag

Æblehavens børnegruppestruktur, fokus på overgange og barne-/læringssyn

Leg og læring

Det pædagogiske læringsmiljø - de tre hverdagslivs- og læringsrum

Pædagogiske læreplaner ift. børnemiljøvurdering og børneperspektiver

Pædagogiske læreplaner ift. børn i udsatte positioner – tidlig indsats og inkluderende praksis

Sprogarbejde og sprogvurderinger

Medbestemmelse, medansvar og demokrati i børnehaven

Planlægningsværktøj til de konkrete pædagogiske læreplaner

Pædagogisk dokumentation og evaluering

Metoder til beskrivende pædagogisk dokumentation

Metoder til reflekterende/udviklende pædagogisk dokumentation

Æblehaven – et godt sted at gro

Dagtilbudsloven og de seks læreplanstemaer

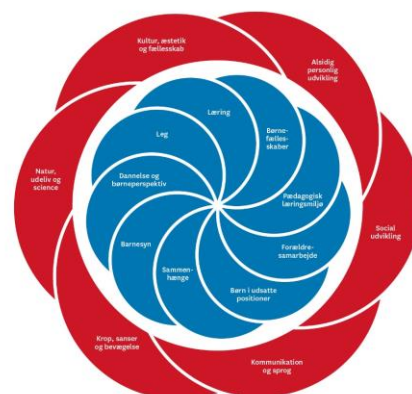
Dagtilbudsloven foreskriver at dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.

Den styrkede pædagogiske læreplan består af tre dele:

1. Et pædagogisk grundlag med definition og udfoldelse af centrale pædagogiske begreber, principper og værdier, som bør være styrende for dagtilbuddenes planlægning og udvikling af det pædagogiske arbejde.
2. Seks reviderede læreplanstemaer med konkrete indholdsbeskrivelser for det pædagogiske læringsmiljø.
3. De seks læreplanstemaer har hver to brede pædagogiske læringsmål, som sætter retning for det pædagogiske arbejde.

Det er op til det enkelte dagtilbud, hvordan arbejdet gribes an - men det er et krav, at de pædagogiske læreplaner forholder sig til hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring indenfor og på tværs af seks temaer:

- Alsidig personlige udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

De pædagogiske læreplaner skal give rum for leg, læring og udvikling af børnene, ligesom der skal tages hensyn til børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Pejlemærker: skoleparathed og livsduelighed

I Æblehaven arbejder vi med læreplaner og effektstyring, som et udviklingsredskab til at fokusere på kvalitet ud fra et perspektiv om at generere viden om hvad der fremmer børns trivsel, udvikling og læring. Det retter sig således mod bestemmelsen i dagtilbudsloven om at sikre en evalueringskultur, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

- 95 % af alle børn kan koncentrere sig i en ubrudt periode på 15 minutter
- Alle børn har kompetencer til at udvise nysgerrighed og til at lære nyt

Skoleparathed

- Alle børn har kompetencer til at give udtryk for egne følelser og alle børn har kompetencer til at udsætte behov og ønsker
- Alle børn har kompetencer til at rumme andre børn

Livsduelighed

Pejlemærkerne er LIVSDUELIGHED og SKOLEPARATHED.

I figuren ovenfor fremgår ligeledes fire overordnede mål for børnene, som ligger i naturlig sammenhæng med de seks læreplanstemaer. Målene retter sig mod at børnene skal kunne koncentrere sig, udvise nysgerrighed og lyst til at lære nyt, have kompetencer til at give udtryk for egne følelser og udsætte behov og ønsker samt kunne rumme andre børn.

I Æblehaven er udgangspunktet for arbejdet med læreplaner og effektstyring, at sætte børnene og fagligheden i centrum ved at styre efter det som skaber det ønskede læringsudbytte for børnene og med fokus på dét der virker. Effektstyring kobles til læreplansarbejdet, og vi arbejder kontinuerligt med at styrke en målorienteret praksis med et lærende sigte. Det gør vi gennem et refleksivt procesværktøj til at planlægge, udføre og evaluere det pædagogiske arbejde. Det gøres gennem læreplansbeskrivelser med læringsmål og beskrivelse af hvilke konkrete indsatser der gennemføres. Effektmålinger sker via løbende evaluering af børnenes udbytte, læringsmiljøet og pædagogisk praksis. Det refleksive procesværktøj understøtter en faglig selvkritisk og reflekteret tilgang til tilrettelæggelse og evaluering af vores pædagogiske praksis.

Æblehaven – et godt sted at gro

- Æblehavens reflekseive procesværktøj

Effektstyring gennem en målorienteret praksis

Formidling/ dokumentation:

- Forældre (giver mulighed for at forældre kan understøtte barnet)
- Vidensdele (på tværs af huset, evt. til forvaltning og andre institutioner)

Formidling/ dokumentation
Af effekten for børnene

Analyse og planlægning

Analyse og planlægning:

pædagogiske forløb med fokus på effekt for børnene (læringsområder, læringsmål og hvilke læringsmiljø og aktiviteter der understøtter disse mål, pæd. principper for interaktionen)

Evaluering/ refleksion

Evaluering: med udgangspunkt i analyse og planlægning af forløbet vurdere:

- Børnenes deltagelse/ udbytte
- Læringsmiljøet
- Egen praksis (interaktionen)

Gennemførelse

Udførelse:

Pædagogiske forløb. Løbende refleksion ift. børnenes læring

Formidling/ dokumentation
(løbende) af de pæd. forløb

Æblehavens kerneopgave, værdigrundlag og pædagogiske principper – koblet til det pædagogiske grundlag i dagtilbudsloven

”I FÆLLESSKABETS ÅND GÅR BØRN OG VOKSNE HÅND I HÅND”

Kerneopgaven er det daglige samvær og pædagogiske arbejde med børnene, som gør Æblehaven til et trygt sted for børn og forældre, og hvor børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse har højeste prioritet.

Pædagogisk kvalitet i arbejdet med børnene

Vi forstår kerneopgavens kvalitet som den pædagogiske kvalitet i hverdagen og i interaktionen mellem børn og voksne samt i relationerne mellem børnene. Kerneopgaven handler om at skabe et udviklende børnemiljø og læringsmiljø for børn - både fysisk, sundhedsmæssigt, socialt, følelsesmæssigt og intellektuelt.

Kvalitet gennem medarbejdernes trivsel og kompetencer

Kvalitet i forhold til pædagogisk udvikling skabes gennem personalets engagement og faglighed. Kvaliteten skabes således via fokus på medarbejdernes faglighed og kompetenceudvikling, samt på trivsel, samarbejde og at have fokus på Æblehaven som en attraktiv arbejdsplads. Den fælles kompetenceudvikling hvor alle ansattes faglighed vedligeholdes og udvikles i hverdagens læringsrum har højeste prioritet i anvendelse af kompetenceudviklingsbudgettet. Dette indebærer, at vi, evt. med hjælp fra eksterne konsulenter/ oplægsholdere, kontinuerligt beskæftiger os med udvikling af det pædagogiske arbejde, en faglig (selv)refleksiv praksis og ved at arbejde med en målorienteret praksis. Pædagogisk udviklingsarbejde, vidensdeling, evaluering og dokumentation skaber og fastholder viden.

Kvalitet i forældresamarbejdet (samarbejde om børns læring)

Vi definerer også kerneopgaven bredere end interaktionen mellem personalet og børnene. Det er også en god forældrekontakt, at interne arbejds gange fungerer samt, at informationsniveauet er højt. Formidling af børnenes liv i institutionen er en væsentlig del af kerneopgaven. Forældretilfredshed i Æblehaven opnås gennem et samarbejde om den fælles opgave med at skabe udvikling og trivsel for børnene.

Jf. Dagtilbudsloven skal dagtilbud i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Samarbejdet skal bidrage til, at barnet får en god og tryk opvækst.

Æblehaven – et godt sted at gro

Både personale og forældre har ansvar i samarbejdet. Forældrenes ansvar består bl.a. i at holde sig orienterede og bakke op om det arbejde, der foregår i Æblehaven i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring. Personalets ansvar er at inddrage forældrene i arbejdet med den pædagogiske læreplan og at være i løbende dialog med forældrene om hvordan vi i fællesskab kan fremme barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse og om, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter dette.

Når samarbejdet mellem personale og forældre fungerer godt, jo mere deles viden om barnet, der kan komme barnet til gode både hjemme og i dagtilbuddet. Forældrene er de primære voksne i barnets liv, og har det primære ansvar for barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. Derfor inddrages forældrene aktivt i samarbejdet om børnene. Vi tager initiativ til det gode forældresamarbejde, hvor forældrene oplever, at deres input og viden er værdifuld, relevant og nyttig for det pædagogiske arbejde. Og hvor forældrene oplever, at vores erfaringer og input er værdifulde for dem.

Vores fokus i forbindelse med et involverende og aktivt forældresamarbejde er, at

- Sikre at det daglige samarbejde er tillidsfuldt og konstruktivt
- Byde forældrenes input velkomne
- Vi søger at forstå forældrene og deres udgangspunkt – også selvom vi måske ikke altid er enige
- Tage initiativ til og følge op på snakke om barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse

Samarbejdet om barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse sker fx gennem

- Opstart og overgange (fra hjem til dagtilbud, overgange i dagtilbuddet samt fra børnehave til skole)
  - Forældremøder
  - Forældresamtaler
  - Hente-bringe-situationer (de små daglige samtaler er vigtige!)
  - Traditioner og arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, forældre Kaffe (morgen eller eftermiddag), støtte-/fastelavnsfest, forældre arbejdsdage mv.
- Arrangementernes formål er at forældre (og personale) mødes under mere uformelle omstændigheder
- Forældrebestyrelsesarbejdet

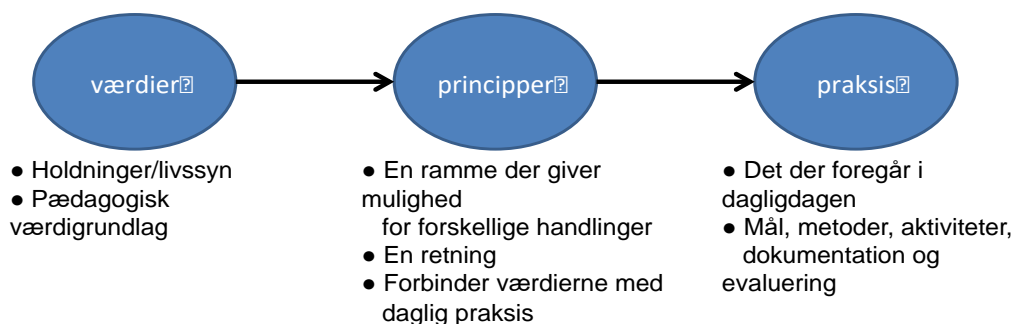
PRINCIPPER for samarbejde mellem dagtilbud og hjem

Der lægges vægt på at

- Der er et højt informationsniveau og sikres at der er information, billeder mv. om hverdagen fra alle stuer
- Forældrene støtter op om det pædagogiske arbejde
- Personalet inddrager forældrene i det pædagogiske arbejde
- De daglige små samtaler ved hente-bringe-situationer prioriteres, daglige små samtaler kan også foregå ved at bruge digitale platforme
- Gensidig åbenhed for input forældre og personale imellem prioriteres

Principperne er godkendt på forældrebestyrelsesmøde d. 22.08.2022

Forældrebestyrelsen har indflydelse på principper for det pædagogiske arbejde. Der skelnes mellem værdier, principper og den hverdagsnære praksis. I et forsøg på at gøre indflydelsesrummet klart har vi følgende forståelse af begreberne og den sammenhæng, der er mellem de tre begreber:

Æblehaven – et godt sted at gro

Æblehavens værdier, principper og daglige praksis

VÆRDIER	PRINCIPPER	PRAKSIS
<ul style="list-style-type: none"> Omsorg Tryghed Anerkendelse Tydelighed Relationerne Legen Livsduelighed <p><i>For børnehavens vedkommende er der koblet yderligere 2 værdier på:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Det bedste fra to verdener – by og skov Social ansvarlighed og respekt for hinanden og de ting vi har omkring os 	<p>Børnene skal tilbydes en hverdag, der, uanset deres forskellige forudsætninger og behov:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styrker de sociale og personlige kompetencer (empati, tilknytning, venskaber, selvhjulpenhed, selvstændighed, positiv selvfølelse, nysgerrighed etc.) Styrker deres ansvarlighed overfor sig selv og andre Styrker forståelsen for demokrati, forskellighed, ophav, mangfoldighed og fællesskabet/omverdenen <p><i>Principper om de sociale og personlige kompetencer er de vigtigste og det der især bør fokuseres på.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Fremmer glæden, interesse og ansvarlighed for natur, miljø, klima og bæredygtighed i dagligdagen <p><i>Principperne er godkendt på forældrebestyrelsesmøde d. 13.03.2023</i></p>	<p>Den daglige planlægning (mål, metode, dokumentation/evaluering)</p> <p>I hverdagen sikre fokus på fællesskaber og at alle børn oplever at være en del af og bidrager til fællesskaber. Sikre rum for leg, rutiner, strukturerede aktiviteter. F.eks.:</p> <p>Motorikforløb /rytmik Sommerlege og vinterlege (krop og bevægelse er en stor del af hverdagen i Æblehaven)</p> <p>Projekter med natur og miljø Udeliv og ture (legeplads – natur – motorik – socialt, fællesskab) Skov/natur er en stor del af hverdagen (især børnehaven)</p> <p>Sang/lege/læse/samvær i samlinger</p> <p>Fokus på måltidet og samlinger</p> <p>Skoleforberedende aktiviteter</p> <p>Sprogstimulerende aktiviteter (dialogisk læsning, synge, sproglege etc.)</p>

Dagtilbudslovens pædagogiske grundlag

Det pædagogiske grundlag handler om en fælles forståelse af det gode børneliv ud fra følgende elementer:

- Barnesynet. Det at være barn har værdi i sig selv.
- Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- Legen. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for.
- Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunkt for arbejdet med børns læring.
- Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og læring.
- Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- Sammenhæng med børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Som pædagogisk personale bruger vi det pædagogiske grundlag i vores arbejde med børnene, i alt hvad vi gør. Vi bruger det pædagogiske grundlag i planlagte og spontane aktiviteter, rutiner og lege som den voksne tager initiativ til, eller som børnene tager initiativ til.

Æblehaven – et godt sted at gro

Æblehavens pædagogiske praksis er funderet på et anerkendende og inkluderende værdisæt, hvor det er væsentligt at 'gå i øjenhøjde' med børnene, se hvad de er optaget af og lade dette være med til at bestemme kursen for hverdagen og de pædagogiske aktiviteter. I det pædagogiske arbejde lægger vi vægt på målrettede pædagogiske indsatser med engagerede og nærværende voksne. I vores tilgang til børnene prioriteres anerkendelse, masser af omsorg og hensyn til det enkelte barns læring og udvikling. Dette, sammenholdt med at have fokus på at gribe børnenes initiativer og følge børnenes spor, have aktiviteter og projekter, være aktive og understøttende i børnenes leg og have øje for samspillet, danner fundamentet for Æblehavens pædagogiske praksis.

Det betyder at vi:

- tager ansvar for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i de erfaringer, som børnene gør sig
- ser børn som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, de voksne er ansvarlige for
- er deltagende, lydhøre, nærværende, skaber ro, fælles opmærksomhed, gentagelser og genkendelighed
- veksler mellem at tage initiativ og sætte i gang og at afvente og være støttende
- ser børnenes initiativer som meningsfulde, opmuntrer børnene til at kunne selv og er tålmodige, mens de øver sig i at kunne selv
- har fokus på at skabe glæde, trivsel, tryghed, latter, hygge, venskaber, nære relationer og omsorg
- som voksne er lette at læse, har overblik over dagen og nyder at arbejde med børn
- bruger vores erfaring og refleksion i det kollegiale fællesskab for at udvikle os fagligt.

Æblehavens børnegrupperstruktur, fokus på overgange og barne-/lærings syn

Æblehaven er en kombineret 0-6 års institution med ca. 200 børn i 3 afdelinger. Vi har en børnegrupperstruktur hvor de daglige læringsrum er naturligt differentieret alt efter børnenes alder. Æblehavens børnegrupperstruktur og lærings syn bygger på en forståelse af, at børn tilegner sig nye kundskaber og handlemåder gennem et aktivt samspil med andre. Barnets tilknytning og trivsel udgør grundlaget for barnets læringsudbytte i de hverdagslivs- og læringsrum det dagligt indgår i.

Børnegrupperstrukturen giver mulighed for at tilrettelægge en hverdag med pædagogiske indsatser og ideelle læringsrammer i de daglige rutiner målrettet aldersgruppen i henholdsvis vuggestuegrupperne, minibørnehavegrupperne med børn i alderen 2½-3½ år og børnehavegrupperne med 14-dages turnus mellem skov og by. Med turnusordningen i børnehaven sikrer vi, at alle børn får det bedste fra skov og by.

Vores erfaring er, at børnene i høj grad profiterer udviklingsmæssigt og læringsmæssigt af at være samlet i grupper med jævnaldrende. Minibørnehavegrupperne sikrer børnene en blidere overgang til børnehavelivet og hjælper børnene med at skabe en identitet som børnehavebarn og etablere gode venskaber/relationer. Strukturen skaber ligeledes fleksibilitet ift. aldersfordelingen i institutionen hen over året.

Vi har fokus på **gode overgange fra vuggestue til minibørnehave og videre i børnehave**. Med denne struktur kan skiftet være med udgangspunkt i fællesskabet og at sikre det enkelte barn gode betingelser for læring og udvikling. Beslutning om hvornår barnet skifter tages i videst muligt omfang med udgangspunkt i barnets personlige, sociale, sproglige og motoriske kompetencer samt med afsæt i børnenes venskaber.

Vi arbejder også med børnenes skoleparathed og en **tryk overgang fra børnehave til skole**. Det sidste år inden skolestart har vi fokus på et læringsmiljø der skaber sammenhæng til børnehaveklassen. Fra efteråret deler vi børnehavebørnene i aldersopdelte grupper (fx som en ugentlig aktivitet eller i aldersopdelte temauger), hvor førskolebørnene i fællesskab med jævnaldrene får positive oplevelser der ligner de sociale fællesskaber de møder i skolen. Effektmålene skoleparathed og livsduelighed giver os klare pejlinger ift. at tilrettelægge læringsmiljøer der understøtter udvikling af centrale kompetencer hos børnene, så de kan indgå i sociale relationer og med koncentration og nysgerrighed er klar til skolestart. Det skoleforberedende arbejde handler allermest om at styrke barnets personlige, kommunikative, socioemotionelle og kognitive kompetencer, fx evnen til at indgå i fællesskaber, rubusthed/tro på egne evner, selvhjulpethed og vedholdenhed i leg og læring.

Vi samarbejder med Skolen på Nylandsvej (vores distriktsskole) om skolebesøg o. lign., ligesom vi sammen med barnet udfylder "Barnets stemme", som har til formål at skabe helhed i barnets liv og læring med henblik på at barnet får en god start i sit nye skoleliv.

Hverdagen og de planlagte rutiner, aktiviteter og rammer for leg i henholdsvis vuggestue, minibørnehave og børnehave er afstemt efter børnegruppen og det enkelte barns kompetencer, alder og vovemod. Vores

Æblehaven – et godt sted at gro

læringssyn bygger på et grundlæggende menneskesyn om medbestemmelse, fællesskab og deltagelse. Dette menneskesyn er fundament for læringsmiljøet, og skal forstås som den naturlige udvikling børn gennemgår bl.a. ved at gå i dagtilbud, hvor samværet med andre børn og voksne er grundelementerne i den socialisering, der er vigtige for børns dannelsesproces.

Læring og læreprocesser er en naturlig del af børns dagligdag i et dagtilbud. Vi anser læring for at være en cirkulær og dynamisk proces der foregår konstant.

- Læring foregår ikke kun når det er planlagt – det foregår konstant i hverdagslivet
- Læring er et resultat af formelle og uformelle læreprocesser
- Børn eksperimenterer, undersøger, afprøver og erfarer via leg, rutiner, aktiviteter og gennem relationer og samvær med andre
- Børn udvikler sig når de er drevet af deres nysgerrighed og når de er aktivt deltagende
- Børn har et instinktivt mod på at lege og lære. Vi kan i vores handlinger og samspillet med børnene enten være understøttende eller risikere at bremse den læring der naturligt foregår

I den pædagogiske praksis lægger vi vægt på omsorg og nærvær i en anerkendende form sammen med børnene. Vores primære opgave i samværet med børnene er at understøtte og anerkende deres nysgerrighed og indre motivation. Det gør vi f.eks. gennem fokus på LEG og at understøtte børnene i at videreudvikle legen med materialer, snak og gode ideer. Det udelukker dog ikke igangsatte aktiviteter, som tager højde for at stimulere og udfordre børnene i deres daglige læringsrum. Børn lærer gennem leg, og aktiviteterne tilrettelægges med afsæt i legens karakter. Vi forsøger at gribe og udforske de emner som børnene er optaget af og bruge dem som grundlag for aktiviteterne, da vores erfaring siger os, at lystbetonede aktivitetstilbud giver basis for et positivt læringsmiljø. Børn lærer og udvikler sig også gennem gentagelser og rutiner, og vi anser netop rutinerne for et værdifuldt pædagogisk redskab til læring.

Forskningen peger på, at kvaliteten af samspillet mellem barn og voksne er den faktor, der har størst betydning for barnets udvikling. Dette samspil skal bære præg af

- fokus på tilknytning til barnet
- lydhørhed og nærhed, hvor den voksne er deltagende og søger at fortolke, for at forstå børns udtryk
- fælles opmærksomhed, hvor den voksne og barnet deler en fælles opmærksomhed, der er baseret på at barnets intention og engagement
- kommunikation også med de børn, der endnu ikke har et talesprog

Et af vores fokuspunkter er kommunikation. Vi vægter "den gode tone" og empatisk og anerkendende kommunikation i både voksen- og børnerelationerne. I praksis vil det sige, at vi reflekterer meget over, hvordan vi taler med børnene og hinanden, hvilket ordvalg vi bruger, hvordan vi løser konflikter, med hvilket sprogbrug vi indgår i disse og hvordan vi guider børnene. Vi har især fokus på at anerkende og ikke at underkende. Børns udvikling af en positiv selvfølelse understøttes ved at blive mødt med lydhørhed og positive tilkendegivelser på handlinger, ytringer og følelser, samtidig med at opleve positiv grænsesætning. Børn har brug for tydelige voksne som sætter grænser, samtidig med at de guides og anerkendes. Vi søger at undgå ubegrundede "nej'er" og "må ikke'r". I stedet sætter vi i en positiv tone, ord på den ønskede adfærd, så barnet forstår hvad vi gerne vil have det til at gøre. Vi benævner (dvs. sætter ord på) hvad vi ser barnet siger, gør og føler. Det viser barnet, at det er set og respekteret, og er med til at tydeliggøre barnet over for sig selv og andre.

Leg og læring

I Dagtilbudsloven er legen skrevet ind i formålet med dagtilbud. Børns leg skal have en central plads i dagtilbuddet og legens egenværdi skal anerkendes. Dette gøres ved, at vi skaber gode vilkår for leg, venskaber og børnenes kultur og initiativer.

Legen er barnets grundlæggende udviklingsredskab og er et naturligt læringsrum. Når børn fra 0-6 år udvikler sig og lærer nyt, sker det primært gennem legen og relationerne. Legen er barnets spontane udtryksmiddel og gennem legen tilegner barnet sig ny viden, bearbejder og afprøver sine erfaringer og oplevelser – også de svære ting. Leg er en kreativ genspejling af virkeligheden, og barnet anvender legen til konstruktion af mening. Leg bygger på barnets indre motivation og er præget af selvbestemmelse. Læring gennem leg er meningsfuld fordybelse når barnet alene eller sammen med venner på baggrund af nysgerrighed og undren søger efter at udforske og finde nye handle måder. Forskning viser, at legen er fundamental for børns personlige og sociale udvikling. Social kompetence er nøglen til fællesskabet, og

Æblehaven – et godt sted at gro

gennem legen og relationer til andre udvikler barnet empati, tilknytning og evnen til konfliktløsning. Leg bidrager til kreativitet, fantasi, selvstændighed, kommunikationskompetence, kropsbeherskelse osv.

For barnet er legen altså meget mere end »bare« at lege.

Den pædagogiske opgave i forbindelse med børns leg er, at

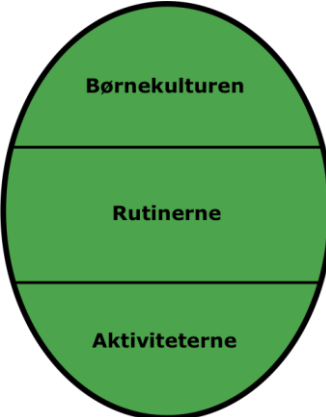

- organisere tid, rum og forskellige materialer, der inspirerer forskellige typer af leg
- bidrage til at børnene får fælles erfaringer, der inspirer til forskellige lege og legetemaer
- fremme et inkluderende miljø, så alle børn har mulighed for at deltage i lege og opleve glæde i leg
- observere, analysere, støtte, deltage i og udvikle legen på børnenes præmisser
- vejlede børnene, hvis legen medfører samspilsmønstre mellem børnene, der kræver pædagogisk opmærksomhed
- være bevidst omkring egen rolle og deltagelse i børnenes leg
- tage initiativ til leg og aktivt bidrage til at alle børn kommer ind i legen
- støtte den leg, børnene selv tager initiativ til.

Det pædagogiske læringsmiljø - de tre hverdagslivs- og læringsrum

I Æblehaven imødekommer vi den styrkede pædagogiske læreplans perspektiv om at sikre et pædagogisk læringsmiljø hele dagen, herunder i rutinesituationer, planlagte aktiviteter og børneinitieret leg.

Vi har nemlig længe arbejdet ud fra de tre hverdagslivs- og læringsrum, som er børnekulturen, rutinerne og aktiviteterne. Cand. psyk. Susanne Krogh og cand. psyk. Søren Smidt anvender hverdagslivs- og læringsrumterminologien hvor børnenes liv i institutionen opdeles i tre forskellige "læringsrum". I vores pædagogiske praksis er vi bevidste om at have fokus på alle tre læringsrum og vægter dem lige højt.

I et udviklings- og læringsperspektiv er de seks læreplanstemaer ofte i spil på samme tid for barnet og det er vanskeligt at differentiere et tema fra et andet. Derfor tager vi i planlægning af pædagogiske læreplaner udgangspunkt i, at give børnene rum for læring i både planlagte aktiviteter og i de naturlige læringselementer, der opstår i dagligdagen og den spontane leg.

 	<p>Børnekulturen Er børnenes selvorganiserede leg og kultur. Det er det liv der udfolder sig mellem børnene og hvor de ofte selv er igangsættere af legen. Her inddrager børnene naturligt alle seks læreplanstemaer med tryk på de personlige og sociale kompetencer. Det enkelte barns position, mestringsstrategier og deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet har stor betydning for barnets læring og hvordan barnet har det med sig selv. Det pædagogiske personale er primært "på sidelinjen" og har en understøttende rolle (f.eks. hjælpe med at udvikle legen, hjælpe børn ind i legen, deltage i legen). Det pædagogiske personales rolle er også at sætte rammer for læringsmiljøet i børnekulturen (den fysiske indretning, forstå børnenes leg og identificere de processer der foregår).</p> <p>Rutinerne Er hverdagens læreprocesser som udgøres af de forskellige funktioner og daglige gentagelser, der knytter sig til varetagelsen af børnenes behov for søvn, mad, hygiejne, påklædning, hjælp til overgange mellem dagens gøremål og ved aflevering og afhentning. Når mål f.eks. er at børnene skal blive selvhjulpne, kreative, have en positiv selvfølelse og kunne rumme andre, så er læring i rutiner en væsentlig pointe.</p> <p>Aktiviteterne En samlebetegnelse for de aktiviteter/forløb det pædagogiske personale planlægger, organiserer og gennemfører med børnene. F.eks. ture, projekter, emnearbejde, forskellige kreative, skabende og/eller fysiske og musiske aktiviteter, traditioner mv.</p>
--	---

Æblehaven – et godt sted at gro

Pæd. læreplaner ift. børnemiljøvurdering og børneperspektiver

At børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv forstås vi som, at børns oplevelser af miljøet skal inddrages alt efter børnenes alder og modenhed. Arbejdet med pædagogiske læreplaner skal medvirke til, at vi er bevidste om at skabe rummelige læringsmiljøer (både fysisk og psykisk), hvor der er plads til børnenes forskellighed. De pædagogiske værdier, relationerne og interaktionen har afgørende betydning for børns trivsel og læring, ligesom det fysiske og æstetiske miljø gør en forskel ift. det gode børneliv og gode børnefællesskaber. Omgivelserne påvirker alle børnenes sanser og dermed deres læring. Fx viser undersøgelser, at bedre lys og indeklima samt mindre støj har en positiv indvirkning på læring.

De fysiske rammer (indretningen), vores organisering og egen praksis (understøttende rolle og interaktion) har med andre ord stor betydning for børnenes læringsmiljø. For at sikre gode læringsmiljøer (ift. de fysiske rammer for leg og læring) er det væsentligt, at der i planlægningen tages stilling til følgende:

Hvordan er vores rammer ift. at sikre gode lege- og læringsmiljøer? (inde og ude)

- er inde-/uderums indretning overskuelig og forudsigelig?
- er der mulighed for at være i afskærmede legemiljøer for ikke at aflede koncentration/opmærksomhed?
- rum til bevægelsesleg? Områder (fx borde) til genstandsrettet leg og konstruktionsleg?
- materialer og møbler til rolleleg, køkken etc.?
- er legetøj/ bøger/ materialer tilgængelige, intakte og indbydende?

I planlægningen af læreplansforløb tager vi udgangspunkt i et børneperspektiv, og her er følgende med til at sikre børnenes perspektiver og et godt læringsmiljø for alle børn:

- en bevidsthed om hvad børnene er optaget af og tage udgangspunkt i dette (følge børnenes spor). Børnene kan også medinddrages i valg af tema/aktiviteter, alt efter alder og modenhed
- En bevidsthed om den konkrete børnegruppes forudsætninger, kompetencer og udfordringer og gøre dette til grundlag for læringsmål

I evalueringen af læreplansforløb inddrages børnenes oplevelser, handlinger og udtalelser – alt efter alder og modenhed.

Når vi i både planlægning og evaluering indsamler børneperspektivdata, kan der med fordel rettes opmærksomhed mod sammenhænge mellem *mennesker (børn og voksne), steder, ting, tidspunkter og aktiviteter/situationer*. For at få adgang til børnenes perspektiver, må vi være nysgerrigt undersøgende, træde et skridt tilbage og lade børnene føre an!

Pæd. læreplaner ift. børn i udsatte positioner – tidlig indsats og inkluderende praksis

“Alle børn skal have mulighed for et godt og udviklende børneliv trods forskellige forudsætninger og behov.”
For at indfri visionen, arbejder vi i Æblehaven, ligesom resten af Børne- og Ungeområdet, med en tidlig forebyggende indsats og med en inkluderende praksis.

Inkluderende praksis er for os i Æblehaven ens betydende med trivsel, udvikling og læring for alle børn. Den inkluderende praksis skal støtte at barnet tilegner sig grundlæggende kompetencer og viden, som både danner udgangspunkt for et godt børneliv her og nu og for det liv, der skal leves de kommende år. Der arbejdes ud fra en fælles grundforståelse af, at alle børn skal være en del af dagtilbuddets fællesskab og have en hverdag fyldt med leg, udvikling og læring. Målet er, at børnene ikke alene rummes. De skal også have reel mulighed for at føle sig som en del af et fællesskab, der er meningsfuldt for dem. Der er fokus på at skabe bevidsthed om at børn i udsatte positioner får støtte i dagtilbuddet, så længe det er til fordel for barnet. Som en del af arbejdet med inkluderende praksis er der også fokus på, om børn har brug for et specielt tilbud, som i højere grad tilgodeser barnets udvikling og trivsel.

Det er ligeledes et krav i Dagtilbudsloven, at det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Dvs. at vi skal forholde os til og reflektere over hvordan vi sikrer os at alle børn bliver inkluderet i arbejdet med læreplaner. Det gør vi blandt andet ved at tilrettelægge indsatserne i de konkrete pædagogiske læreplaner med udgangspunkt i børnegruppen, således, at de enkelte børns forudsætninger, ressourcer og behov kan indgå som grundlag for aktiviteter, rutiner og leg. Vi arbejder bl.a. i mindre læringsgrupper, baseret på, at erfaring og forskning viser, at når børn leger og lærer i mindre grupper, er det positivt for deres tilegnelse af ny viden samt for udvikling af deres personlige, sociale og sproglige kompetencer. Arbejdet i mindre grupper med primærpædagoger sikrer ligeledes en nær relation

Æblehaven – et godt sted at gro

mellem pædagogen og de enkelte børn. Pædagogen får dermed god viden om det enkelte barn og den lille børnegruppes trivsel, læring og udvikling. Desuden bidrager vores faste aktiviteter Dialogisk læsning og Tigertræning positivt til at også børn i udsatte positioner leger, lærer og udvikler sig selv og sit samspil.

Vi er opmærksomme på det enkelte barn og har som personale en væsentlig opgave i forhold til at medvirke til at børn i udsatte positioner får den nødvendige støtte og opmærksomhed. Der skal være en høj grad af tolerance over for børns forskelligheder og individualitet. Vi ser på relationerne, fællesskabet og miljøet, og forholder os undersøgende til hvad der påvirker barnets trivsel og adfærd, og hvordan læringsmiljøet kan udvikles eller ændres, således, at de børn, der i perioder er i en udsat position, trives og udvikles.

Vi er opmærksomme på om vores kompetencer slår til, i forhold til en familie eller et barn med særlige omstændigheder for livet. I samarbejde med forældrene kan vi inddrage ressourcekonsulenterne, PPR/Rådgivningsenheden, Familieafdelingen, sundhedsplejerskerne og andre samarbejdspartnere i det omfang det er nødvendigt. Vi har gode erfaringer med at inddrage både ressourcekonsulent, psykolog, tale-/hørekonsulent, fysioterapeut, socialrådgiver og finder, at de tilbud vores samarbejdspartnere tilbyder er et glimrende supplement til vores egen indsats ved bekymringer angående enkelte børn og børnefællesskaber.

I den sammenhæng inddrager vi Frederiksberg Kommunes tværfaglige værktøjer til tidlig indsats, nemlig indsatstrappen (så børn kan få den rette indsats på det rette tidspunkt) og trivselslinealen, som er et dialogværktøj, der kan bidrage til at give et fælles og mere præcist blik på barnet.

Vi samarbejder og inddrager selvfølgelig forældrene i indsatsen omkring deres børn, så vi i fællesskab kan gøre det rigtige og eventuelt få hjælp udefra. På det overordnede plan søger vi også at inddrage forældregruppen, da en fælles indsats i forhold til en given problematik kan være med til at gøre det lettere for børn, forældre og ansatte at blive medskabere af et godt miljø med et forpligtende fællesskab, hvor alle har betydning for hinanden.

Sprogarbejde og sprogvurderinger

I Æblehaven lægger vi stor vægt på sprogarbejdet og tænker det ind i hverdagen, sådan, at der altid er sproglig opmærksomhed i arbejdet med alle børn. I vores praksis omkring sprogstimulering, arbejder vi ud fra viden om sprogets milepæle og udviklingsstøttende kommunikation, og fx med "ægte samtaler" (en høj grad af åbne spørgsmål der kan understøtte børneperspektivet, med fx UGL'e og "strive for five") og vi arbejder med Dialogisk læsning for alle børn i små læringsgrupper.

Ved mindste bekymring om barnets sprogudvikling, anvender vi Rambølls Hjernen&Hjertet Sprogvurdering 3-6 år, og ved bekymring om sprogudvikling allerede i vuggestuetiden, anvender vi Rambølls Hjernen&Hjertets Sprogtrappen.

Æblehaven har tre sprogpædagoger - en sprogpædagog der arbejder på tværs af de to børnehaveteams og en pædagog i hver minibørnehavegruppe der varetager arbejdet med sprogvurderinger. Ved bekymring om et barns sproglige udvikling, er det sprogpædagogerne der, på opfordring fra personalet eller forældrene, fortager sprogvurderingen i samarbejde med stuepersonalet og forældrene.

Vi har etableret et sprog hjørne, hvor sprogpædagogerne er tovholder på sprogvurderinger, sprogstimulering og har som mission, at alle Æblehavens børn får de bedst mulige betingelser for deres sprogudvikling. I sprog hjørnet er der fokus på den sproglige udvikling, og her er ro og mulighed for at fordybe sig i et spil, en god historie eller en sproglig. I perioder kan nogle børn have behov, for at være tilknyttet sprog hjørnet, over en bestemt periode. Dette aftales i samarbejde mellem sprogpædagog, stuepersonale og forældre.

Medbestemmelse, medansvar og demokrati i børnehaven

I nye styrkede læreplaner er et af "de blå blade i blomsten": Dannelse og børneperspektiv. *"Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv". "Dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelse med demokrati".*

Vi ønsker at styrke børnenes udvikling og oplevelse af at høre til og blive betragtet som ligeværdige deltagere i fællesskabet. Vi ønsker at alle børnene får en oplevelse af, at vi tager dem alvorligt, at de bidrager positivt til vores fællesskab og at deres synspunkter bliver hørt også selv om de ikke altid eller her og nu kan føres ud i livet. Vi vil give børnene en oplevelse af, at vi hører på deres forslag og ønsker. Hvis det ikke lige er noget der kan opfyldes med det samme, så vil vi bestræbe os på at forklare dem hvorfor det ikke kan opfyldes eller hvornår det kan og vende tilbage til barnet når det kan lade sig gøre. Dvs. at barnet skal

Æblehaven – et godt sted at gro

have en oplevelse af, at vi har hørt og husket hvad barnet har sagt, også selvom der er gået noget tid. Vi vil give børnene en forståelse for den demokratiske proces, og vise dem at alle i fællesskabet skal have indflydelse på hverdagen uanset baggrund, køn, alder og kultur. Vi vil invitere børnene til at være aktivt deltagende, så de oplever, at de selv er med til at skabe deres læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge i børnehaven.

Al pædagogisk arbejde med medbestemmelse, medansvar og demokrati skal selvfølgelig være under hensynstagen til barnets udviklingsniveau og med øje for at det skal være en succesoplevelse for barnet.

Konkret arbejder vi fx med:

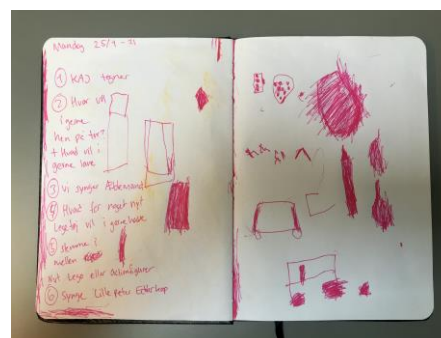
Demokrati penge: Hvert år i marts vil vi tale med børnene om hvad de ønsker at en del af stuebudgettet bliver brugt til. Skal vi have nyt legetøj eller skal stuen tage på en tur til eksempelvis Zoologisk museum? Vi vil tale om forskellige muligheder og afsluttende afholde en afstemning. Vi vil tale om hvad det betyder at stemme, og om hvordan et demokrati fungerer. Dette skal være en årlig tilbagevendende begivenhed for at børnene kan blive indført i demokratitanken på et forståelsesniveau, der følger deres alder.

Medbestemmelse ved samling: Ved samling vil vi ind imellem præsentere børnene over for forskellige muligheder. F.eks. ved bog- eller sangvalg. Stuerne vil have nogle billedkort så børnene kan få visuel hjælp til at vælge.

Medbestemmelse på ture i skoven: Når vi går tur i skoven har børnene medindflydelse på hvor vi går hen. F.eks. hvilket udflygtsmål skal vi tage til i dag? Indimellem vil vi tage på ture ad ukendte ruter f.eks. ved at når vi går ud af lågen skal børnene bestemme om vi går til højre eller venstre. Så skal de stille sig i den retning de vil gå og så er det flertallet der bestemmer. Når vi kommer til en "forgrening" skal børnene vælge rute igen. På den måde ved vi ikke hvor vi går hen, og heller ikke ad hvilke rute.

Børnemøde/Børnedemokratibog:

Børnemøder tager udgangspunkt i samlinger, hvor børnene har mere indflydelse på "mødet". Vi har faste punkter hver gang, fx "frit punkt" (en god historie/hvordan har vi det, hvad har vi på hjerte mv.). Der er også ting vi tager op vi skal blive enige om eller stemme om (fx stemme om en sang, stemme om stuebudget (demokratipenge)). Mål med børnemøder er at børnene får en forståelse for hvad et møde er. Lytte og vente på tur. Udvikle selvstændighed og at indgå/bidrage i et fællesskab. En vigtig læring er, at når vi fx stemmer om ting, så får børnene erfaringer med at håndtere, at det ikke er hver gang jeg får præcis det jeg ønsker, hvis flertallet bestemmer noget andet.

Planlægningsværktøj til de konkrete pædagogiske læreplaner

Som nævnt i indledningen ønsker vi at de pædagogiske læreplaner er et konkret arbejdsredskab, hvor vi i konkrete læreplansforløb planlægger, gennemfører og evaluerer med udgangspunkt i børnegruppens forudsætninger og kompetencer. Derfor indeholder dette dokument ikke konkrete mål og metoder.

Lovkravet er at udarbejde skriftlige pædagogiske læreplaner for børn i aldersgruppen 0-2 år og fra 3 år til skolestart, eller hvis dagtilbuddet har organiseret børnene i andre aldersgrupper, så følge denne organisering. I Æblehaven udarbejder vi pædagogiske læreplaner for børnene i vuggestuegrupperne, minibørnehavegrupperne og børnehavegrupperne, hvilket bevirker, at mål og indsatser bliver endnu mere målrettet den konkrete aldersgruppe og præcis de børn, der er i grupperne på det pågældende tidspunkt.

Planlægningseskemaet er udarbejdet med inspiration fra Eva's materiale "Tegn på læring" samt evalueringsredskaber fra emu.dk, og tager udgangspunkt i de krav der stilles i arbejdet med effektstyring. Ledelsen og faglige fyrtårne/fakkelbærere sætter rammen for hvilke overordnede temaer, hverdagslivs- og læringsrum og læreplanstemaer der skal være i fokus på tværs af huset. Dette gøres med udgangspunkt i at sikre vi over en periode "sætter lup" på alle hverdagslivs- og læringsrum samt læreplanstemaerne.

Der fokuseres på **Mål** (hvad vil vi opnå?) - **Indsatser** (hvad sætter vi fokus på?) - **Beskrivelser** af praksis (hvad gør vi?) - **Dokumentation og evaluering** (får børnene det læringsudbytte som vi satte os for?)

Mål, beskrivelser og indsatser skal være konkrete og evaluerbare. Ved at vi i planlægningen af læreplanstemaer formulerer læringsmål er det efterfølgende muligt at vurdere om sammenhængen mellem

Æblehaven – et godt sted at gro

læringsmiljøet og børnenes læring følger det, som vi sætter op i læringsmålene. Dermed kan vi evaluere det pædagogiske arbejde – om læringsmiljøet og de valgte pædagogiske aktiviteter var vellykkede i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. *Har de haft den EFFEKT vi ønskede?*

På den ene side er flere af læreplanstemaerne ofte i spil på samme tid når børn udvikler sig og lærer, og dermed skal vi se tema/læreplansforløb i samspil med de andre læreplanstemaer. Det er samtidig ikke muligt at have lige meget fokus på alle relevante pædagogiske læringsmål samtidig. Når vi udvælger hvilke læringsmål og indsatser vi har særlig fokus på skal det være med udgangspunkt i den konkrete børnegruppes forudsætninger, kompetencer, udfordringer og interesser.

Vi arbejder ud fra et planlægningskema, et "skema til handling" og et årshjul med fælles tema for 1-3 måneder ad gangen (2023: jan/feb: leg. Marts/april/maj: forår. Juni/juli/aug: vand. Sept/okt/nov: hygge/uhygge. Dec: traditioner.)

Planlægningskema til pædagogisk læreplan

Miniteam/stue:

Tema:

Måned:

År:

Hvilke underemner vil vi arbejde med under dette tema: (vælg 4 underemner der beskrives)

Alsidige personlige udvikling:
Social udvikling:
Kommunikation og sprog:
Krop, sanser og bevægelse:
Natur, udeliv og science:
Kultur, æstetik og fællesskaber:
Dialogisk læsning:
Tigertræning:
Børn i udsatte positioner:
Andet vi vil have fokus på/ der fylder i børnegruppen: (Dette skal I altid forholde jer til.)

Skema til handling af ..... læreplansarbejde forår 2023.

Tema:

Hvilke fokusområder arbejder vi med i øjeblikket	
Hvorfor har vi valgt netop dette fokusområde	
Hvordan vil vi arbejde med fokusområdet	
Hvilke mål stræber vi efter at opnå	
Hvordan sikrer vi at børn i udsatte positioner er/bliver en del af fællesskabet	

Æblehaven – et godt sted at gro

Pædagogisk dokumentation og evaluering

De pædagogiske læreplaner skal evalueres mindst hvert andet år. I Æblehaven anvender vi det reflekserive procesværktøj, som indeholder fast evaluering efter hvert læreplansforløb.

Dokumentations- og evalueringsarbejde laver vi med to formål for øje, nemlig beskrivelse/formidlende samt i udvikling af det pædagogiske arbejde og børnemiljøet.

- *Beskrivende pædagogisk dokumentation:* Laves primært med henblik på at vise hvilke aktiviteter og projekter vi laver med børnene, og hvordan hverdagslivs- og læringsrummene i Æblehaven forløber. Målgrupperne er typisk forældre og børn. Det primære formål er at formidle/dokumentere til forældre, så de inddrages og har bedre mulighed for at understøtte deres barn (så vi arbejder i samme retning).
- *Reflekterende/udviklende pædagogisk dokumentation:* Laves primært til internt brug og med et sigte på vidensdeling, en faglig refleksion og evaluering af det pædagogiske arbejde og børnenes læring.
  - Udvikling af det pædagogiske arbejde og læringsmiljøer – kvalitet i børnenes hverdag
  - Udvikling af vores pædagogiske praksis – kompetenceudvikling af medarbejdere (faglighed)
 Målgruppen er primært personalet selv, men også forældre, forvaltning og politikere.

- Metoder til beskrivende pædagogisk dokumentation

- Iagttagelser, observationer og fortællinger om 'dagligdags øjeblikke'
- I vores daglige snakke med forældrene, til forældresamtaler, på forældremøder og til arrangementer
- Billeder af børn i dagligdagen, f.eks. i leg, rutiner og aktiviteter - på 'gammeldags vis' og på Aula
- Plancher med billeder og tekst der synliggør en aktivitet eller et projekt
- På stuerne whiteboard-tavler, dokumentationsbøger el.lign, hvor stikord om dagens begivenheder og læringsudbytte kan noteres
- På opslagstavler og i nyhedsbreve
- Børnenes egne kreative udfoldelser – *de tegner og fortæller historien!*
- Børnenes adfærd, udvikling, oplevelser og genfortællinger

- Metoder til reflekterende/ udviklende pædagogisk dokumentation

Når vi på personalemøder arbejder med den reflekterende og udviklende del af dokumentationsarbejdet, er det på baggrund af nedenstående overvejelser om evaluering og refleksion.

EVALUERING OG REFLEKSION:

Evalueringen foregår ved en DIALOG med fælles vurdering af og refleksion over de gennemførte forløb i læreplansarbejdet. Ved evaluering skaber vi viden om børnenes læring og om tilrettelæggelse af vores læringsmiljø og pædagogiske praksis. Det er vigtigt, at vi hver især og i fællesskab får læring ud af evalueringen, som kan være med til at videreudvikle det pædagogiske arbejde og dermed hvordan vi bedst understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

LÆRINGSUDBYTTE - TEGN PÅ LÆRING:

I planlægningen af læreplansforløbet har vi formuleret læringsmål. Dermed kan vi vurdere om de indsatser vi satte i gang har medført den forventede læring og udvikling hos børnene. Selvom vi "måler" på børnene, handler det om at evaluere vores praksis med udgangspunkt i det læringsudbytte der kommer til udtryk. Dermed kan vi evaluere det pædagogiske arbejde - om læringsmiljøet og de valgte pædagogiske aktiviteter var vellykkede i forhold til at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. *Har de haft den EFFEKT vi ønskede?*

VURDERING OG BETYDNING FOR FREMADRETTET PRAKSIS:

At vurdere og følge op på hvad evalueringen betyder fremadrettet, giver evalueringen værdi. Vurdering handler om at tage stilling til evalueringen af børnenes udbytte (tegn på læring) og dertil hørende refleksion over egen praksis (interaktion), læringsmiljøet og pædagogikken. At følge op på hvilken betydning evalueringen fremadrettet skal have, handler om at beslutte hvad denne viden skal betyde for udvikling af den pædagogiske praksis og fremtidige forløb.

"DEN GODE HISTORIE" SOM GRUNDLAG FOR EVALUERING:

Vi skriver løbende "den gode historie" med helt konkrete iagttagelser/praksisfortællinger med tegn på læring fra hverdagen, som omhandler og fortæller os om de mål og indsatser vi satte os for, medfører den forventede læring og udvikling hos børnene. Disse praksisfortællinger deles løbende med hinanden på

Æblehaven – et godt sted at gro

stue/team/afdelingsmøder med henblik på sparring og vidensdeling. Sammen med planlægningskema og skema til handling anvendes "Den gode historie" som udgangspunkt for evalueringen. Ved evalueringen laves et kort evalueringsnotat, med en beskrivelse af hvad der er lykkedes (ud fra "Den gode historie") og hvad der evt. kan gøres bedre fremadrettet.

